למבוי · להכשיר גובה מעל עשרים

△ לא תיהני ליה אמלתרא, דהא היכל אמלתרא
הויא ליה ואפי' הכי עשרים אמה הוא דגבוה
דתנן **חמש אמלתראות *של מילה היו על
דחיה לקושיא
גביו זו למעלה מזו וזו למעלה מזו והאי מאי
תיובתא דילמא כי תניא ההיא דאמלתראות
אין זו דחיה
באולם תניא, והאי מאי קושיא דילמא
תבנית היכל כתבנית אולם אלמה אמר רבי
אילעא אמר רב ⊛ רחבה ד' אע"פ שאינה
בריאה, ואם יש לה אמלתרא אפי' גבוהה
וקשה דרב אדרב
יותר מעשרים אמה אינו צריך למעט אמר רב
דתקשי דרב אדרב
יוסף "אמלתרא" מתניתא היא, △ מאן קתני לה?
▽ אמר אביי והא *חמא בריה דרבה בר אבוה
(קשה)
קתני לה ותיהוי אמלתרא מתניתא ותיקשי
רש"י
① לרב? ▽ אמר לך רב: דל אנא מהכא, מתנייתא
מי לא קשיין אהדדי, אלא מאי אית לך למימר
ואנא כתנא דלעיל
② תנאי היא, לדידי נמי תנאי היא. ⊛ רב נחמן בר
רש"י
יצחק אמר בלא רב, מתנייתא אהדדי לא
מעל כניסת מבוי · לאו
קשיין, לרבנן קורה *טעמא (א) מאי, משום
רש"י
היכרא והאי דקתני יותר מפתחו של היכל
ולא משום דפתח נלמד מהיכל
Ⓚ סימנא בעלמא; ורב נחמן בר יצחק הניחא אי
בטעם סוכה פסול מעל עשרים
לא סבירא ליה הא דרבה, אלא אי סבירא
דעד עשרים יש היכר
ליה הא דרבה דאמר רבה כתיב °למען
ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי" עד
עשרים אמה אדם יודע שדר בסוכה, למעלה
מעשרים אמה אין אדם יודע משום דלא
שלטא ביה עינא אלמא גבי סוכה נמי
(רבי יהודה ורבנן) סוכה - וקורה דמבוי
בהיכרא פליגי, איפלוגי בתרתי למה (ב) לי?
כשר למעלה מעשרים
Ⓣ צריכא: דאי אשמעינן גבי סוכה- בהא קאמר
ר' יהודה כיון דלישיבה עבידא שלטא ביה
רק עד עשרים
עינא, אבל מבוי דלהילוך עביד אימא
עד עשרים במבוי
מודה להו לרבנן ואי אשמעינן בהא, בהא
למעלה מעשרים פסול · בסוכה
קאמרי רבנן, אבל בהך אימא מודו ליה לר'
יהודה, צריכא. מאי אמלתרא ① רב חמא בריה
② דרבה בר אבוה אמר קיני כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא פסקי
דארזא מאן דאמר פסקי דארזא כ"ש קיני, מ"ד קיני אבל פסקי דארזא לא;
ומ"ד פסקי דארזא (ג) מ"ט: משום דנפיש משכיה והא סוכה ⓐ דנפיש משכיה
וקאמרי רבנן דלא? אלא כיון דקא חשיב ⓑ איתיה קלא : מקצת קורה בתוך
עשרים ומקצת קורה למעלה מעשרים, מקצת סכך בתוך עשרים ומקצת סכך
① למעלה מעשרים: אמר ⌂ רבה במבוי כשר בסוכה פסול, מאי שנא במבוי דכשר
(קשה)
דאמרי' קלוש, סוכה נמי לימא קלוש: אי קלשת הויא לה חמתה מרובה מצילתה'
הכא נמי אי קלשת הויא לה קורה הניטלת ברוח, אלא על כרחך נעשו כשפודין
(פסול)
של מתכת, הכא נמי על כרחך נעשית צילתה מרובה מחמתה: אמר △ רבא מפרקי'
רש"י · רש"י
סוכה דליחיד היא לא מדכר מבוי דלרבים מדכרי אהדדי △ רבינא אמר סוכה
⑪ דאורייתא אחמירו בה רבנן מבוי דרבנן לא אחמירו ביה רבנן רב אדא בר מתנה
מתני להא שמעתא דרבה איפכא אמר ⬠ רבה במבוי פסול בסוכה כשירה, מאי
שנא סוכה דכשירה דאמרינן קלוש, במבוי נמי לימא קלוש: אי קלשת הוי לה
(קשה)
קורה הניטלת ברוח, הכא נמי אי קלשת הויא לה חמתה מרובה מצילתה' אלא
על כרחך נעשית צילתה מרובה מחמתה' הכא נמי ע"כ נעשו כשפודין של
כשר
מתכת: אמר ▽ רבא מפרקיא *סוכה דליחיד היא רמי אנפשיה ומדכר, מבוי דלרבי'
היא סמכי אהדדי ולא מדכרי *דאמרי אינשי" קדרא דבי שותפי לא חמימא ולא
קרירא" ▽ רבינא אמר סוכה דאורייתא לא בעי חיזוק מבוי דרבנן בעי חיזוק;
מאי הוי עלה: ② רבה בר רב עולא אמר זה וזה פסול ① רבא אמר "זה וזה כשר:

חלל

°ויקרא כג

לא תיהני ליה אמלתרא · לאכשורי גובהו יותר מכ' לקמן מפרש מאי אמלתרא והיכא תני דמהניא : **של מילה ·** עץ שגדלין בו מילין והם עפצים ובלעז גלא"ש : **אלמה אמר ר' אילעא כו' ·** השתא קא מסיק לפירכיה דאשכחן דמהניא אמלתרא אליבא דרב ומעיקרא לא שבקיה לאסוקי למלתיה עד דכתר ליה

תורה אור

לתיובתא : **רחבה ד' ·** אם היתה קורה רחבה ד' טפחים אע"פ שאינה דקה ואינה חזקה לקבל אריח כשירה והא דתנן במתני' (לקמן ד' יג:) בריאה כדי לקבל אריח בשאינה רחבה ד' טפחים קאמר : **ואם יש לה אמלתרא כו' ·** תרתי מילי קאמר רב ולקולא : **אמר רב יוסף ·** הא אמלתר' דאייתוה משמיה דרב לא רב אמרה דתיקשי דרב אדרב אלא מתנית' היא: **ותיקשי לרב ·** דהא חזינן הכא דלא גמרי רבנן מהיכל מדקתני דאמלתרא מהניא : **דל אנא מהכא ·** הרימני מיכן כאילו שתקתי ולא אמרתי דבר זה : **מתנייתא מי לא קשיין אהדדי ·** דהא תניא לעיל בהדיא "מבוי שהוא גבוה מכ' יותר מפתחו של היכל" (ב:) אלמא רבנן מהתם גמרי : **תנאי היא ·** ~~הכא דלעיל~~ דסבירא ליה דרבנן מהיכל גמרי ואמלתרא לא מהניא ~~והכא תנא~~ דאמלתרא סבר לאו מהיכל גמרי : **לדידי נמי תנאי היא ·** והנא כתנא דלעיל אמרי : **בלא רב ·** אי לא הוה מפרש רב למתניתא קמייתא וליף מינה "דרבנן מהיכל גמרי' : **מתנייתא אהדדי לא קשיין ·** דבין להאי מתני' ובין לאך מתני' "דאמלתרא' : **קורה לרבנן משום ·** בתוך כ' אמה : **משום היכר ·** דליחזו אינשי ולידעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיחלופי ברה"ר ומשום הכי מהניא אמלתרא דכיון דמיסתכלי בה אינשי אפי' למעלה מכ' אמה איכא היכרא : **והא דקתני ·** במתני' קמייתא "יותר מפתחו של היכל" לאו דגמרי מהתם אלא סימנא בעלמא נקט שלא תחליף גירסא דעשרים ותאמר למעלה מל' או מארבעים יהא פתח היכל סימן בידך : **אי סבירא ליה הא דרבה ·** דטעמייהו דרבנן בסוכה נמי משום היכר : **למה לי ·** לרבנן ולר' יהודה לפלוגי בתרתי : **מבוי דלהילוך עבידי ·** כלומר המהלך אינו מביט למעלה : **קיני ·** (ד)כגון קיני עופות היו עולין מתחת האולם למעלה (מל') מן הפתח : **פסקי דארזא ·** כלונסות של ארז ארוכין ועובין בכותל ואיידי דנפיש משכיה אורך דידהו חזו להו אינשי ואיכא היכרא : **מאן דאמר פסקי ·** איכא היכרא למבוי : **כל שכן קיני ·** דאיידי דחשיבי ומילתא דתמיהא היא מסתכלי בהו אינשי וחזו לקורה : **מקצת ·** עובי הקורה בתוך כ' ומקצתה למעלה וכן עובי סככה של סוכה : **קלוש ·** רואין כאילו ניטל אותו העובי היוצא למעלה ותהא קורה דקה : **הניטלת ברוח ·** שהרי שיערוה חכמים בריאה כדי לקבל אריח ואי לאו הכי שדי ליה זיקא הלכך לא חשיב : **לא מידכר ·** ומינן דמסתכל מקלא עובי הסכך הנכנס לתוך כ' וקיימא כולה למעלה מכ' : **מדכרי אהדדי ·** שאם תרקב תחתונה של קורה ותעמוד כולה למעלה מעשרים אמה מתקני לה : **אלא ·** אמאי מכשרת בסוכה משום דע"כ השתא צילתה מרובה מחמתה' דהא רואין הוא דקאמרי' ולא שקילנא מינה מידי : **הכא נמי ·** חשוב אותה כשפודין כבידין דאי נמי קלישי לא שדי להו זיקא דהא לא מידי שקלת מינה אלא רואין הוא דקאמר :

חלל

ורב נחמן בר יצחק אי סבירא ליה הא דרבה כו' · לרבה גופיה הוה מצי למיפרך דאית ליה בפרקין (ד' יג:) דקורה משום היכרא אלא משום דרב נחמן מפרש בהדיא דפליגי בהיכר פריך למה לא לאיפלוגי בתרתי : **אי** קלשת הוי לה חמתה מרובה מצילתה · מפר' ר"י חמתה מרובה מצילתה ע"י שיבא הרוח ויפזר עד שתהא חמתה מרובה מצילתה דאי ע"י קלישה לחודה תהא חמתה מרובה היכי מכשר' לה בלישנא בתרא הא אין סכך פסול מצטרף בהדי סכך כשר כדאמרי' בסוכה (ד' ט:) גבי העושה סוכתו תחת האילן וקשיא דאמר בפרק קמא דסוכה (ד' ד·) היתה גבוהה מכ' אמה והולין יורדין בתוך כ' אם צילתה מרובה מחמתה כשירה אם לאו פסולה ואמאי כשירה והא אי קלשת ליה יפלו ההולין למטה ולישנא בתרא דהכא אתי שפיר ולרבא מפרקיא נמי דמפרש משום דסוכה דיחיד היא ולא מידכר אתי שפיר דגבי הולין איכא למימר דיורדין הרבה למטה דליכא למיגזר מידי אבל לרבינא קשה דמשמע דמשום סוכה דאורייתא פסולה משום אי קלשת כו' וי"ל דהתם מיירי שיש הרבה הולין שיכולין להתקיים בקל על ידי סמיכה ועוד יכול לומר הכא דאי קלשת ליה האי חמתה מרובה ע"י קלישה לחוד ומצטרף לסכך דלמעלה מכ' ולישנא בתרא דלא חשיב כל כך סכך פסול הואיל והאי סכך כשר אם היה למטה מכ' אבל קשה דגבי הולין אמרי' ואם לאו פסול ולישנא בתרא דהכא מכשרינן אפילו חמתה מרובה מצילתה מיהו ללישנא קמא ניחא אי נמי גבי הולין יש לפסול יותר הואיל והגודים עליונים והתחתונים זה בזה דאי קלשת יפול הכל: **אמר** רבה במבוי פסול · ל"ג רב דרב יליף מפתחו של היכל דהוי חללו כ' :

חלל

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ד מהלכות בית הבחירה הל' ח סמג עשין קסג :

ז ב מיי' פי"ו מהלכות שבת הלכה טו טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו :

[גירסא מגנה מילת וכן בערוך ערך מל י"ג]

ח ג ד מיי' שם הל' טו ופ"ד מהלכות סוכה הלכה יג סמג עשין מג טוש"ע א"ח שם וסימן תרלג ס"ח :

רבינו חננאל

ולא תיהני צורת הפתח (דאי) [דהייט] קנה מיכן וקנה מיכן על גביהן ואקשינן שמועה זו דרבנן ילפי לה מפתחו של היכל *)מדקתני לה רבנן דבהא ליה רב לרב יהודה אתנייה לחייא ברי ואע"פ שיש שם צורת הפתח צריך למעט רצורת פתח לא מהני. תוב אקשינן ליבעי אמלתרא כי היכל כדתנן בממ' מדות (פ"ג מ"ז) חמש אלמתראות(הן)של מילה היו על גבן כו'. פי' אמלתרא קורות לאחיות הקיר. כגון ושור כרוחות ארזים ובלישנא דרבנן למיסר בניינא. מ י ל ת שם האילן. ופירותיו נקראין מילין. כדגרסינן [נגיסין י"ט ע"נ] אין מי מילין ע"ג מילין. והשונה של מילת טועה הוא ודחינן [הא] דתני (הליא) [חמשה] מלתראות של מילה היו על גבן באולם היו וכל אחת אגירה על חברתה ואמרינן(הד"ל)[ודילמא] תבנית היכל כתבנית אולם הוא אלמה אמר רב רב הקורה אם רחבה ד' אע"פ שאינה בריאה ואם יש שם לו אמלתרא אין צריך למעט. לא תהני אמלתרא רחא טבה היכל לא היה יותר מכ' ואע"ג דהות ליה אמלתרא ואמרינן ופריק רב יוסף אמלתרא לא רב אמרה מתניתא היא (ומאה) [וחמא] בריה דרבה בר אבוה קתני לה. ואי אמרת בין כך ובין כך קשיא לרב אמר לך רב והא תניא כוותיה דתניא מבוי שגבוה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט אלא מאי אית לך למימר תנאי היא ופליגי אהדדי לדידי נמי תנאי היא ופליגי אהדדי ואנא דתני כי האי תנא. ודחינן ואמרינן כלא רב מתניתא לא פליגי אהדדי. קורה לרבנן משום היכר היא ואי איכא אמלתרא אין לך היכר גדול מזה והאי דתני פתחו של (אולם) [היכל] סימנא בעלמא הוא עד כ' כי היכי דלא ליחלוף לך ואמרינן ורב נחמן בר יצחק אי סביר לה להא דרבה דאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' עד כ' אמה אדם יודע שדר בצל סוכה וכו' באנו לפרש טעמא דהא מתניתא דתני אם יש אמלתרא אפילו למעלה מכ' אמה אין צריך למעט. ומאי אמלתרא

חמא בריה בר אבוה א' קיני. פי' קורה תלויה כמין קיני העופות לקנן עליהם כעין הא דכתיב קנים תעשה את התבה במערבא אמרי פיסקא דארזא. פי' לוח ארז רחבה ד' טפחים (דגרסינן) [וגרסינן] בירושלמי. בענין אסקופה אבל אם יש שם רחב ד' אמורה. א"ל והדא אמלתרא אילו מלתרא שמא אינה מתרת כלל ואמלתרא זו שמתרת לא מפני רחבה אלא מפני חשיבותא וכל העובר נותן עיניו עליה מפני חשיבותא וכ"ש קנים שעושין לדברי הכל כי פליגי בפסקי דארזא. כך סוגיא דשמועה זו. מקצת קורה בתוך כ' ומקצת למעלה מכ' סכך מקצתה בתוך כ' ומקצתה למעלה מכ'. אמר רבה בסוכה פסולה ואמרינן אמאי [אמרינן] במבוי כשר דהוינן לה לקורה כמאן דקלישא והוא דשריא למעלה מכ' כמאן דליתיה דמי. אי קלשת לה נמצאת קורה זו נטלת ברוח אלא רואין אותה כאילו היא שפור של מתכת שהיא חזקה וכבדה וראוית לקבל אריח עליה. בסוכה נמי נימא דחזינן להאי סכך כמאן דקלישא ואעפ"כ בחזקתה קיימי ותילתה מרובה מחמתה היא ותהיה כשרה ופריק רבה מפרוקיא סוכת דיחיד כו'. ופריק רבינא סוכה דהיא מדאורייתא אחמירו בה רבנן מבוי דהוא מדרבנן לא אחמרו בה' רב אדא בר מתנה מתני איפכא אמר רבה בסוכה כשרה במבוי פסולה וכו' עד רבינא אמר סוכה דאורייתא לא בעי חיזוק מבוי דרבנן בעיא חיזוק. מאי הוי

*) [צ"ל רב כהנא דאמר לה וכבר אמר רב לרבי יהודה וכו'].

רב נסים גאון

דתנן חמש מלתריות היו על גביו' עיקר זו המשנה במסכת מדות בפרק ג' (משנה ז) פתחו של אולם גבהו ארבעים אמה ורחבו כ' אמה וחמש מלתריות של מילת היו על גביו התחתונה עודפת על הפתח אמה ;
אמה

נושא
אמלתרא - קיצוני מעל פתח
המבוי - הגמ' מקשה דאם
למה מבני אמלתרא להתיר
בית גבוה מכ' טפח להיכל היה אמלתרא ובכן צאת
פתחו היה רק כ'

מבנה
△ (מדקד)
קושיות
▽ תשובות

*טעם מסגרת המקו-קו משום שהגמרא מעלה אפשרות שזו ברייתא ולא דברי רב

נושא
בירור שיטת ר' נחמן בר יצחק בטעם פסול סכך למעלה מעשרים אמה

נושא
מאי אמלתרא

נושא:
מקצת קורה במבוי ומקצת סכך בסוכה- מקצתה תוך עשרים ומקצת למעלה מעשרים

מבנה:
שני לשונות הפוכות ⌂ ⬠ ובכל אחד,
△-הסברים לדין

* סוגריים לשם דיון לשמור על כך קושיא. [illegible]

הגהות הב"ח
(א) גמ' מאי לאו משום היכרא: (ב) שם בתרתי למה לי צריכא: (ג) שם דלהא מ"ט אי משום: (ד) רש"י ד"ה קיני כמין קיני עופות: גי' יעב"ץ רב חמא

⊛ לרב -דין פתח נלמד מבית המקדש דשם היה אמלתרא ובכל זאת היה גובה עד עשרים. ובמקור קתני דאמלתרא מועיל להתיר למעלה מעשרים

[לקמן ס. ח: יג:]

** ולשיטתם רבנן לא גמרי מהיכל

סוכה כ.

גליון הש"ס
גמ' סוכה דליחיד רמי אנפשיה. עיין לקמן יח ע"א וברש"י ד"ה נור הרבים :

[ב"מ כה:]